

Kerkdienst Janskerk 3 december 2017, 1e adventszondag

Thema: het verhaal van Juda

Lezing: Genesis 38 : 1-26

Voorganger: Harry Pals

Inleiding

Terwijl de zonen van Jakob hun kleine broertje Jozef hebben laten afgaan naar Egypte, gaat één van die zoons, Juda, nog verder af. Hij verlaat het volk Israel en het samenleven daar, hij ontnemt zijn schoondochter Tamar uit angst haar rechten als weduwe. Maar die komt met een slimme list terug op het toneel van Israel. Juda wordt te kijk gezet, maar erkent zijn eigen onrecht en Tamars goed-recht. Tegen wil en dank bouwt hij mee aan de toekomst.

Overweging

Bij wie werd er vroeger, toen je kind was, aan tafel uit de bijbel of kinderbijbel gelezen? -

En kwam toen ook dit verhaal over Juda voorbij? Wie heeft dit toen aan tafel gehoord? – En was er daarna ook een goed nagesprek?

En dan zeggen ze nog dat de bijbel zo'n saai en braaf boek is...

Ik vind het wel gewaagd van ons om vanaf vandaag naar Kerst toe te leven aan de hand van verhalen over foute mannen. Mannen die in de voorgeschiedenis van Jezus een duidelijke rol gespeeld hebben. Dat zegt in ieder geval dat ook imperfecte mensen mee mogen doen. Onze schema's van goed en fout worden gerelativeerd. Ik maakte vroeger mee dat de brave vader van een vriendin onderzoek deed naar zijn voorgeslacht en toen ontdekte dat hij afstamde van een Zwitserse dienstweigeraar die de Rijn was komen afzakken – waarop hij snel stopte met het onderzoek. Zo gaat het in de bijbel mooi niet... Naar deze Juda zijn de Judeeërs / Joden genoemd - toch hebben de Joodse verhalenvertellers dit schandverhaal over hun voorvader die hen hun naam gaf niet verborgen gehouden...

Juda is echt wel zo'n *foute man*. Iemand naar wie gewezen wordt in de MeToo-tijd. Hij heeft – naast het feit dat hij een man is - status en dus macht, hij kan ritselen en regelen en doet dat ook. Hij is afwezig op belangrijke momenten (zijn eerste kind geeft hij nog een naam, daarna doet zijn naamloze vrouw dat, en bij de 3^e is hij er helemaal niet bij...). Hij loopt zijn eigen pleziertjes en lust achterna. Al met al het prototype van een 'echte man'... - ook in zijn onmacht, als hij de dingen op hun beloop laat, voor zich uitschuift, zich terugtrekt, Tamar aan haar lot overlaat, de toekomst verdonkeremaant – echt een vermijder, deze Juda. Hij heeft dan een vrouw (zijn vindingrijke, durvende schoondochter) nodig om hem weer in beweging te krijgen – heel stereotiep... Uitgekleed staat hij te kijk, gestript van zijn waardigheid, zijn identiteit. Met bijbelse gein wordt al dat traditionele mannelijke gedoe ontmaskerd...

In de voorbereiding (met 4 vrouwen en een man 😊) kregen we ook wel oog voor een andere kant van Juda, in de verhoudingen en opvattingen van deze bijbelse tijd. Ons trof zijn *plichtsbef*: hij doet wat hij moet doen, als hij zijn zoon via het instituut van het zwagerhuwelijk opdraagt de naam van zijn broer te doen voortleven. Hij is dus ook – naast een schuinsmarcheerder - een familieman (dat geldt vaak voor schuinsmarcheerders...), een bezorgde vader, die je ook wel *getraumatiseerd* kunt noemen na de dood van 2 zoons en zijn vrouw. Het beeld van hem wordt dan al wat completer, veelzijdiger.

En we waren wel onder de indruk van het slot: dat Juda, als hij geconfronteerd wordt met de aanwijzingen die Tamar hem levert voor zijn daad, er niet omheen draait, maar meteen zegt: jij staat in je recht, ik zit fout, ik heb je laten zitten. Makkelijk misschien, onder druk toegegeven? Ja, maar het verhaal staat niet voor niets in de context van het bredere Jozefverhaal, van die broers die o.l.v. deze Juda hun broertje Jozef naar Egypte verkopen (dat is je ooit vast wel voorgelezen uit de kinderbijbel...). Als Jozef dan de baas wordt in Egypte en de broers voor hun leven afhankelijk van hem, zonder dat ze hem herkennen als hun broer en hij hen op de proef stelt, stelt Juda zich borg voor het leven van zijn kleinste broertje – borg, onderpand: niet meer de tekenen van zijn waardigheid (zijn zegelring enz.), maar hijzelf, lijfelijk. Niet meer zijn lijf dat een ander

kwetsbaar mens gebruikt, maar zijn lijf dat zelf kwetsbaar wordt. Schemert daar de Messias door in het verhaal?

Ja, dat vroegen we ons af: waar is God in dit verhaal? Die is verborgen... - ook in Juda? In zijn omkeer dan? Gaat het zo menselijk toe bij deze God? Maar deze God zit toch niet in de dood van Juda's oudste zoons? Zo direct konden we de Eeuwige toch niet in verband zien met de straf op het kwaad... Daar werden we verlegen van... God gaat door moeilijke beelden en moeilijke mensen heen op de weg naar toekomst... God gaat onder in mensen, een weg van pijn, pijn delen, zoals in het kind van Kerst.

We hebben deze viering voorbereid vanuit de gesprekken in de geloofsgroep, die vanaf april regelmatig bij elkaar kwam. Met daarbij de vraag die soms opkwam: zou ik belijdenis willen en kunnen doen? En wat betekent dat dan? We ontdekten: ik bevind me al in de stroom van de traditie, ik hoor erbij, ik doe mee op mijn manier, ik ben er al thuis; en: het hangt uiteindelijk gelukkig niet af van de kracht van mijn geloof. Kan ik dat dan ook hardop uitspreken? Heeft dat betekenis? Marinka doet dat straks en licht dat ook toe.

We hadden het ook over de kerk, ook over deze geloofsgemeenschap. Waardevol, met samenhang en nuance, met rust en prikkels. Een plaats waar je ook wel leert dat het om meer gaat dan jouw individuele beleving, dat de geloofswereld niet jouw eigendom is. We bespraken geloofsbelijdenissen - ook de belijdenis die we straks zullen zingen in de kring, onze eigen EUG-tekst uit de Vrienten-viering. Echt EUG-like, zeiden we: God zichtbaar in mensen, nadruk op liefde, ruimte gevend. Toch ook wel wat vaag, eigenlijk niets over de bijbelverhalen, een wel heel mooi positief mensbeeld: waar is de donkere kant van het mens-zijn, de mislukking, de weg die je moet gaan, de weg van kruis en opstanding?

Maar we herkenden het verlangen, perspectief, vertrouwen dat hierdoor wordt aangewakkerd.

En we proberen dat te verbinden met onze concrete, feilbare leven.

'Uit het dode hout geboren', zongen we bij de lezing over foute man Juda. En dat herkenden we bij onszelf, en dat vonden we uiteindelijk ook wel bevrijdend in het bijbelverhaal: je mag falen, vreselijk tekort schieten, je mag zoeken en op die weg mistasten, je hoeft niet alles zeker te weten, je mag vol vragen zitten, de vragen die we ook zometeen weer zullen zingen: 'Zal er ooit...?'

Vragen roepen verlangen op, verlangen naar een antwoord, naar nieuwe vragen, naar een toekomst van licht, naar een komst, een aankomst / ad-vent van hoop en licht. Zoals het kind dat komt ons dat voorspiegelt... Dan groeit er ruimte voor onze inzet, ruimte om het verschil te maken, om God onder te laten gaan in onze levens... Zo moge het zijn.